

Krašovce, pa vunder še ni vse, česar se sme od pomlajeniga Krasa pričakovati. Mnogi drugi kraji naše mile domovine in clo našiga prostorniga cesarstva v enakih ali še hujših stiskah zapopadeni, se bojo zgedovali nad njim, to je, nad tem, kar se bo na Krasu delalo, in z delam in trudam doseglo. Kras zna veličansk izgled postati kmetovanju sploh! Pripomagajmo tedaj z vso svojo močjó goli Kras pomladiti, de se bo enkrat obilni sad našiga prizadevanja veselo vžival.

V tem smo gotovo vsi edinih misel. Ali vi ste nas tudi prijazno povabili, svoj svét zastran prihodnjiga obdelovanja Krasa v „Novicah“ razodeti, in v tem bi se znalo primeriti, de ne bomo vsi enih misel. — Pa to ni nič hudiga, ampak še boljši bo; iz mnogoterih misel se bo prava in naj bolji ložej in hitrej zvedila, kakor iz enakih in enostranskih. Le Krasu moramo vedno zvesti ostati, to je, le na-nj misliti, le za-nj prizadevati si; ne pa sami za se, ali za druge človeške slabosti, posebno za to, de bi le naša terma obveljala.

Svoje mišli v kratkim razodeti, poskusimo tedaj, kakor sledí:

Pervič. Kras je gorska rovan, na kateri se sèmterkjè najdejo samitni hribi; pa tudi cele verste hribov, in med tistimi vzdignjeni napeti prostori, poglavitniši med dolinami (berdi), majniši med kotli (griči).

Ti hribi (samci in verste) in te poglavitniši berda se morajo nar prej pogojsditi, — vse drugo, kar bo treba. se bo po tem lahko, in skor vse brez našiga prizadevanja storilo; pred pa bi nemogoče ali saj veliko težej bilo; zakaj še le potem, kader bodo hribi in berda z gojsdi obrašeni, se bo pomanjšala sila in moč vetrov, ki popišejo vsako mervico rodovitne perstí preč, — gojsdi bojo mègle in oblake na-se vlekli, zaderževali, in tako dež in prijetno roso, to je, vse česar k rodovitnosti Krasu zdaj manjkajo, pomnožili.

(Dalje sledi.)

Kakó pomagajo na polju zasmojene germade zoper slano?

Unidan sim bral v nekim dopisu iz Ljubljane v „Gracarci“, de kmetje v nekterih deželah v jeseni, ko se je za ajdo slane bati, na polju na več krajih majhne ognje napravijo, de spodnji zrak sogrejejo, kateri sogreti zrak polje škode slane obvarje.

Čeravno je razlaga te stare navade v nekterih deželah očividno tako napčna, de jo vsak umen kmetovavec berž zapopade, ker vé, de s takimi posamesnimi ognjički, katerih gorkota berž v višavo šine, se ne da spodnji zrak sogreti, bi znal vunder kak kmetovavec, ki je morebiti tisti sostavek bral, zapeljan biti, kakšne ognjičke okoli svoje njive napraviti in tako derva trositi.

V nekterih deželah, kakor na Tiroljskim, Salburškim i. t. d. je zares navada, de kmetje nekterih krajev — pa vsi skupej — kader se je slane bati, germade po polji napravljajo iz vlažniga listja, germovja in hoste, rèsja, mahú, rušinj in enake vlažne šare, ki počasi gorí, več dima kakor plaména dela, de se dim potem kot mègla čez polje vleže. Napravljene germade se zažgó v napovedani uri, preden se dan napóci, vse na enkrat; in v ta namen se da z velikim zvonam znamnje. Znano je namreč, de nar hujši ponočna slana rastljinam ne škodje, ako zjutrej pred sončnim izhodam gosta mègla nastopi, de prvi sončni žarki, ki so nar nevarniši, ne morejo skozi mèglo priti in od slane pokritih rastljin posmoditi. Če ravno ognja gorkota ni brez koristi, je vunder dim, ki mèglo nadomestuje, pri tem poglavitna reč, ker bi oginj, če še tako velik, brez gostiga dima clo nič ne pomagal

zoper slano. Gorkota gré nanagloma kviško — in zastonj je boš iskal v spodnjim zraku! Le dim, dim nad poljem zna pomoč biti, če se po dolíni potegne in jo zakrije.*)

Naj vsak, kdor kaj razlaga, popred pomisli, kako de razlaga, de pomót ne dela.

Juri Pajk.

Kaj kmetje v neki vasi storé, de bi se njim les ne kradel.

(Po Jadr. Slav.)

(Konec.)

„Bolje bi vendar bilo, ko bi to županijski odbor napravil.“

„Se vé, da bi bolje bilo; on je naša nar bližnja gosposka, in ravno zato. Tode Stropnik noče.“

„Ne zamerite mi, sosedje; mislim le, da iz vaše naprave ne bo nič. Truda in dela, nadleg in jeze bote do sitega imeli. Spomnite se mene.“

„In najte uboge zmerznuti? ali ne?“

„In derv si še več pokrasti?“

„Saj je naša lastna korist, ako tako dervno dvo-rišče napravimo. Ako županijski odbor noče, hočemo pa mi možje in kristjani biti, in siromaštvu pomagati!“

„Da!“ zakričijo vsi, še clo Velkučnik.

„Hočemo li pametni možje biti, in pomagati, kolikor zamoremo?“

„Tako je pravo!“ zavreší Krača. Drugi mu pristopijo in priterdijo.

„Sadaj pa še nekaj sosedje: Veči veljave in več zaupljivosti bi reč pridobila, ako bi se je srenjski odbor poprijel; njemu se več zaupa, kakor posamesnemu. Nam se more lahko natolcevati, da hočemo ko keršeni judje ravnati, in pridobivati. Menim, da bi jutro nekatere poštene vertnarje in rokodelce najeli, ko bomo derva in pacelne zdrobnevali, zmerjevali in prerajtevali. Med temi je Pašenssek, ki je tudi županijski svetovavec, in še drugi. Ti se morejo potle prepričati, da pravično ravnamo. Kar vidijo oči, verjame serce.“

„Dober nasvet, Rudnik!“

„Lehko noč,“ reče Stropnik, in se sključen vùn pri durih zmuzne.

Ko je proč bil, pravi Krača: „Ta ne pride več nazaj.“

„Bi tudi ne škodilo; vendar mislim, da ga bo sebičnost spet pergнала. V svoji prekanosti in zvitosti nas ima ko trape, ki se brez potrebe z ubogimi ljudmi trudimo; se meni modrega, da pusti vse, kakor si bodi, dobro ali hudo. Prašam vas pa: ni le desetkrat pametnejši, modrejši in bolji, ako siromakam priložnost damo, si derv kupiti, kakor de jih silimo derva krasti?“

„Jasno in razumljivo, kakor povelje mojega nadkonjika.“

„Tako tedaj, jutri zjutra z Bogam!“ S tem so se poslovlili možje slovanske vasi po svojem prvem zboru in drugo jutro so umno in stanovitno speljevali, kar so umno pogovorili in prevdarili. Stropnik in njegovi tovarši v županijskim odboru so se sramovali in jezili, o tem ko so Pašenssek in njegovi drugi glasno in na tihem Boga, in možé hvalili, ki so se ubogih usmiliti. In vidoma so se množili, ki so se dobrotne naprave posluževali, in vidoma se je kradenje derv pomanjševalo. Pravedno ravnanje, in dobrotne djanja ne ostanejo nikdar, še tudi ne na zemlji brez pomezde.

Ipavska bórja.

(Okrajšani popis g. Matija Vertovca iz slov. berila.)

(Dalje.)

Med Postojno, Reko, Terstam in Gorico ima borja

*) V 8. listu »Novic« léta 1843 se najde več od tega. Vred.